

Thera-rupsen en hun belagers

J. KLEINHOUT.

In ons land komen vier soorten van het geslacht *Thera* voor, een van de vele geslachten van de grote familie van de Spanners. Het zijn kleine, 2 tot 3 cm grote, tere vlindertjes, licht bruinachtig grijs, met een typische spanner-banding op de voorvleugels.

Drie van onze soorten, *T. firmata*, *T. obeliscata* en *T. variata* leven in dennenbossen waar hun rupsen zich voeden met dennenaalden, terwijl de vierde, *T. juniperata*, voorkomt waar Jeneverbessen groeien. Alleen *T. variata* is zeldzaam, de overige drie zijn vrij gewoon.

De volwassen rupsen van *T. firmata* zijn een geliefd voedsel van mezen, hoewel ze door hun uiterlijk en hun gedrag zeer moeilijk te vinden zijn. De kop is bruin, het lichaam groen met een donkerder rugstreep en lichtere zijlijnen en een roodbruine vlek aan elke zijde van het borststuk. De dieren zitten gestrekt langs het basale deel van een dennenaald. Zo lijken ze dus, dank zij kleurtekening en houding, goed beschermt tegen uitsluitend op het gezicht jagende roofvijanden. In hun camouflage-gedrag vertonen ze in eerste instantie, zolang ze rustig tegen de naald blijven zitten, overeenkomst met de rupsen van de Dennespanner (*Bupalus piniarius*) maar bij bedreiging wijken ze daar van af. Storen we nl. een rustende rups, dan heft deze haar kop en voorlichaam wat van de naald en strekt daarbij de rode borstpoten bewegingloos naar voren. De volwassen rups van de Dennespanner doet dit nooit. Wel zien we iets dergelijks bij de jonge rupsen van het eerste stadium van *Bupalus* wanneer deze worden geïrriteerd bij het verversen van de kweek.

Het lijkt wel of er twee strevingen in het dier zijn gecombineerd: een „vluchtreactie”, in de (minder pure) vorm van camouflage, en een „aanvalsreactie”, in verzwakte vorm en misschien daardoor met de eerste reactie verenigbaar.

De rupsen van *T. obeliscata* leven eveneens op Grove den. Ze hebben een groene kop en geen roodbruine vlekken opzij van het borststuk, maar komen overigens in kleurtekening ongeveer met de rupsen van *T. firmata* overeen. Ook zij vertonen het bovengenoemde ambivalente gedrag.

Een soortgelijke combinatie van twee tegengestelde strevingen werd o.a. door De Ruiter beschreven van de Gevlamde vlinder (*Endromis versicolora*) in De Levende Natuur jrg. 57 (1954) p. 61-70.

Tegen niet of niet uitsluitend op het gezicht jagende vijanden geeft de camouflage natuurlijk geen bescherming.

De rupsen van *Thera* worden geparasiteerd door een sluipwespje (*Microgaster calceata*) behorend tot de familie der Braconiden. De larve van dit wespje verblijft tot het laatst toe in de rups en verlaat dan haar slachtoffer door een gat, dat zij zijdelings achter knaagt.

Enige jaren terug nam ik in september de verpopping van het wespelarfe waar. Nadat het het lichaam van de rups, die met de kop van de spits van de dennenaald zit afgewend, heeft verlaten, kruipt het langs de naald naar boven tot even onder de top om daar een coconnetje te spinnen. De naschuiers van de *Thera*-rups heeft het daarbij losgedrukt. De gastheer leeft nog een tijdje door, maar komt niet meer tot verpopping.

De wespelarve gaat bij de vervaardiging

van haar coconnetje als volgt te werk. Eerst spint zij een vloertje tegen de naald. Dan maakt zij zoekende bewegingen met de kop tot zij de rand van het vloertje heeft gevonden om van daaruit de cocon om zich heen verder af te maken. Ze keert zich daarbij in de cocon in aanbouw soms helemaal om, zodat haar kop, die

eerst van de *Thera*-rups was afgewend, daar nu naar toe wordt gekeerd. Aanvankelijk is de cocon zeer wijdmazig, maar naarmate de bouw vordert worden de mazen steeds kleiner. Binnen de cocon heeft de verpoping plaats. Als het wespje uitkomt verlaat het de cocon door er een kapje af te knagen.

Vragen en korte mededelingen

Carabus coriaceus in Zeeland. Op 27 augustus 1963 bracht de heer G. H. Ossel, onderwijzer te Kapelle (Zuid-Beveland), mij een exemplaar van de loopkever *Carabus coriaceus* (*coriatus*). Daar deze soort, voor zover mij bekend, slechts van Arnhem en zuidelijk daarvan wordt vermeld, lijkt het me de moeite waard mede te delen, dat deze kever door een leerling werd gevangen op de weg, die van Kapelle naar Wemeldinge voert. Dus wel heel ver „van huis”. Of zijn er „bruggevalen” bekend?

B. J. J. R. WALRECHT.

Broedvogels bedreigd door judo. Het maandverslag over de maand juni 1963 van de bewaker van rayon West van het natuurreservaat „Het Zwarte Meer” bij Genemuiden, de heer J. A. F. Koridon, bevat een mededeling over een wel zeer ongewone vorm van bedreiging van de vogelstand.

Een deel van de broedvogels in dit reservaat dreigde nl. de dupe te worden van de judo-sport! In het Zwarte Meer worden sinds jaar en dag de biezen geoogst, die de grondstof vormen voor de vermaarde Genemuidermatten. Dit jaar bleek echter dat de biezensnijders zich niet zoals gewoonlijk alleen interesseerden voor de Mattebiezen, maar dat zij zich daarnaast tevens onledig hielden met het oogsten van andere soorten moerasplanten, zoals Zeebies en Kleine lisdodde. Laatstgenoemde moerasbegroeiing blijkt nl. te worden gebruikt als vulling voor matten, die bestemd zijn voor de judo-sport.

Nu is het bekend, dat in de dichte kleine-lisdodden-velden relatief veel meer moerasvogels plegen te nestelen dan te midden van de ijle Mattebies. Dit

maakte een overleg tussen de biezensnijders en de reservaatbewakers inzake de plaats van oogsten dringend gewenst. Dank zij dit overleg, dat inmiddels heeft plaatsgevonden, zullen in het Zwarte Meer voortaan zowel de (vogel) kool als de (judo) geit worden gespaard.

S. BRAAKSMA.

Ontsnapte parkiet geassocieerd met troep mussen.

Het is tegenwoordig al een vrij gewone zaak geworden om parkieten aan te treffen, die uit volièrres zijn ontsnapt. Zulke parkieten gedragen zich meestal volkomen solitair; ze schijnen in het algemeen niet in staat te zijn zich lang in de vrije natuur te handhaven, hetzij doordat zij niet in staat zijn voldoende voedsel te bemachtigen, hetzij doordat ze een te gemakkelijke prooi vormen voor katten en roofvogels.

Deze week zag ik echter bij Oostkapelle een (helderblauwe) parkiet, die zich geheel had aangesloten bij een troep Huismussen. De parkiet zocht samen met de mussen voedsel op een graanakker en verdween bij alarm samen met de mussen in een nabijgelegen meidoornstruik. Even later kwamen de mussen langzamerhand weer te voorschijn, en ook nu voegde de parkiet zich bij hen.

Een dergelijke associatie is voor de parkiet ongetwijfeld gunstig; niet alleen dat de mussen de beschikbare voedselbronnen uitstekend weten te vinden (het voedsel van beide soorten loopt in deze tijd van het jaar waarschijnlijk weinig uiteen), maar ook alarmeren zij onmiddellijk bij ieder gevaar.

Drs. W. J. M. VADER.